

АГРАРНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 349.41

<https://doi.org/10.31548/law2020.04.001>

ПОНЯТТЯ «КАТЕГОРІЯ ЗЕМЕЛЬ» У КОНЦЕПТІ СУЧАСНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ

В.М. ЄРМОЛЕНКО, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права
ім. академіка В.З. Янчука,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
e-mail: vemlaw@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена недостатньо вивченому в теорії земельного права питанню поділу земель на категорії, зокрема розкриттю змісту поняття категорії земель та його кваліфікаційним ознакам, які покладаються у основу такого поділу, і за якими здійснюється відмежування категорій одна від одної. Висловлюється непогодження з непослідовними і недостатньо обґрунтованими пропозиціями окремих вчених щодо відмови від категорій земель як пострадянського пережитку застосування принципу використання земель за цільовим призначенням. Констатується, що відмова від поділу земель на категорії на нинішньому етапі розвитку земельних відносин потребуватиме одночасної заміни всього земельного законодавства. Зазначається, що поняття «категорія» в різних іпостасях застосовується в понад чотирьохстах Законах України. Лексико-юридичне тлумачення поняття «категорія» дало змогу вивести його ознаки з їх подальшою диференціацією на загальні та спеціальні. За спеціальною ознакою властивостей земель (природних і соціальних) зроблено висновок про невідповідність закріпленої в Земельному кодексі України категорії земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики та оборони безпосередньо поняттю категорії земель.

Ключові слова: категорія земель, поділ земель на категорії, цільове призначення земель, ознаки категорії земель, земельне законодавство

Актуальність.

Пристаючи до розкриття змісту поняття категорії земель передусім варто звернути увагу на існування низки

різновекторних наукових підходів щодо доцільності його існування. На фоні прямо протилежних пропозицій відмови від тотального поділу земель на категорії за основним цільовим призначенням (Фе-

дотова, 2013: 4) і необхідності розробки законів щодо використання земель окремих категорій земельного фонду, як одного із заходів розв'язання сучасних проблем у галузі земельних відносин (Сидор, 2012: 26), існує й проміжна позиція окремих вчених щодо часткового відходу від традиційного для радянського земельного права «тотального» поділу земель на категорії (Сіряченко, 2011: 119). В умовах відсутності єдності в розумінні зовні нібито досить простого поняття, яким є категорія земель, не кажучи вже про доцільність його застосування в земельному праві, ця тема набуває належного рівня актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Крім Земельного кодексу України поняття «категорія» широко застосовне у текстах дуже багатьох Законів України, зокрема це категорії харчових продуктів, споживачів, ризиків щодо безпечності харчового продукту (Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів), суб'єктів господарювання (Про державну допомогу суб'єктам господарювання), нормального виробничо-господарського ризику (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів), лікувальних об'єктів (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру) тощо. Наразі нараховується понад 400 Законів України (первинних і похідних), в яких у різних іпостасях застосовується слово «категорія», однак в жодному з них не розкривається зміст цього терміну.

Аналогічне становище спостерігається у навчальній (Каракаш, 2019: 16; Гусєв, 2006: Гусєв, 2006: 18) і науковій

(Кулинич, 2001: 63; Мірошніченко & Марусенко, 2009: 93) літературі щодо цього питання, яке замикається лише на констатації факту існування поділу земель на категорії, спричиненого критерієм цільового призначення земель. Іноді цільове призначення земель навпаки ставиться у відповідність з категоріями земель (Срофєєв, 2009: 47) або в основу поділу земель на відповідні категорії покладають необхідність організації їх раціонального використання і охорони (Крассов, 2007: 43). На жаль, це не додає ясності у предмет дослідження. Зазначене становище потребує заповнення цієї прогалини, починаючи передусім з лінгвістичного тлумачення.

Ще однією проблемою, на яку звертається увага науковців, є те, що досі не визначені формальні критерії віднесення тих чи інших ділянок до категорій земель (Мірошніченко, 2005: 47). Взагалі критерій розуміється як одна з основних ознак чого-небудь (Словник іншомовних слів, 2000: 567). Проте з боку логічних постулатів критерії мають більш практичне значення, тоді як в теоретичному аспекті формулювання визначення певного поняття ключовим моментом все ж таки є виокремлення його ознак, за якими предмети і явища схожі одне з одним або в чому вони відрізняються (Кондаков, 1967: 290–291). Звідси при визначенні поняття категорії земель вирішального значення все ж таки набуває виокремлення саме його основних ознак.

Таким чином, *метою* статті є визначення змісту і ознак категорії земель як основоположного поняття земельного права.

Результати.

Під категоризацією у лінгвістиці розуміють процес упорядкування знань. Категорії як класифікаційні ру-

брики об'єднують члени за принципом «фамільної подібності», переплетення ознак подібності (Дзюба, 2013: 34). Звідси, головною ознакою категорії, як класифікаційної рубрики, є подібність її складових. У свою чергу, безпосередньо під категорією в інтерпретаційній літературі сучасної української мови розуміють родове поняття, що означає розряд предметів, явищ тощо або їх важливу спільну ознаку (Бусол, 2004: 420). З цього випливають два ґрунтоутворювальні висновки: 1) на найзагальнішому рівні категорія розглядається як певна класифікаційна рубрика; 2) подібність складових будь-якої категорії зводиться до наявності важливої спільної ознаки; 2) вагомим аспектом є визначення категорії як родового поняття, яке об'єднує видові складові.

З цього боку цілком пояснюваний методологічний інтерес становлять приклади закріплення зазначених ознак у чинному законодавстві. На жаль, серед масиву сучасних нормативно-правових актів можна віднайти лише поодинокі випадки реалізації цих ознак. Так, згідно Правил обов'язкової сертифікації готельних послуг (підп.3.8) категорія готелю, мотелю – це класифікаційне угруповання, що характеризується певним комплексом вимог (Правила обов'язкової сертифікації готельних послуг). Таким чином, у законодавстві термін «категорія» розглядається як родове поняття (класифікаційне угруповання), яке об'єднує у своєму складі видові поняття (вимоги), об'єднані за спільними властивостями.

За аналогією першою (загальною) кваліфікаційною ознакою поняття категорії земель доцільно вважати визначення його як родового поняття, іншою (спеціальною) – властивості, які покладаються у основу виокремлення різних споріднених видів земель за-

лежно від напряму землекористування. Щодо виду земель, то показовим у цьому плані є його визначення, надане у ст. 1 Кодексу Республіки Білорусь про землю, згідно якого це землі, що виділяються за природно-історичними ознаками, стану і характеру використання. Таким чином, ознака властивості земель диференціюється на природні та соціальні (історичні, культурні тощо) властивості.

Щодо родової ознаки, то класифікаційний поділ за родовими та індивідуальними ознаками, запроваджений статтею 184 ЦК України, стосується і земельних ділянок, на які розповсюджується речовий режим нерухомості згідно ч. 1 ст. 181 ЦК України. Разом з тим поширення зазначеної класифікації на земельні ділянки є досить колізійним. Справа в тому, що кожна річ має бути або родовою, або індивідуальною. Щодо земельних ділянок це не спрацьовує, адже вони набувають одночасно обох ознак. Зовні на передній план нібито виходять родові ознаки, адже земельні ділянки чітко підлягають кількісним числовим і вимірювальним характеристикам. Водночас кожна земельна ділянка є індивідуальною за геодезичною прив'язкою до географічних координат. Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 184 ЦК України річ є визначеною родовими ознаками, якщо вона має ознаки, властиві усім речам того ж роду. Між тим, головні функціональні ознаки землі, які полягають у її здатності бути головним і незношуваним засобом виробництва, просторовим базисом для розміщення людей і розвитку продуктивних сил, а також основою формування екосистеми, відносяться до різних видів земельних ділянок, що нівелює зазначену законодавчу вимогу. Умовно родовою річчю є лише окремі земельні ділянки

всередині однієї категорії земель. Але при цьому змінюються запропоновані цивільним законом параметри якісних та кількісних складових.

Водночас категорія земель як родове поняття і земельні ділянки, як родові речі, належать до різних площин праворозуміння. Останні є проявом класифікаційної характеристики речей як об'єктів цивільних правовідносин (Севрюкова, 2009: 741), тоді як рід є поняття, що саме по собі не має певних меж, причому відносно, яке може бути відомо щодо іншого, більшого роду (Победоносцев, 2003: 20). Як наслідок, категорії земель, будучи родовим поняттям щодо споріднених за своїми властивостями видів земель, одночасно є видовим по відношенню до земельного фонду країни. Як родове поняття певна категорія об'єднує однорідні за своїми властивостями і призначенням землі. Виходячи з цієї закономірності інші категорії мають включати різномірні землі. Таке сприйняття категорії земель відбиває загальний рівень праворозуміння.

У свою чергу, спеціальною якісною ознакою є природні та соціальні властивості земель, що входять до складу певної категорії, тоді як кількісна характеристика зосереджується на одиницях вимірювання площі земель, якими є гектари та їх похідні. Водночас для категорій земель на передній план виходить саме якісна складова, адже кількісна, будучи спільною для всіх категорій земель, по суті не вчиняє жодного помітного впливу на їх диференціацію. Кількісні виміри суттєво не впливають навіть на індивідуалізацію земельної ділянки, для якої опорними є географічні точки прив'язування до поверхні планети Земля.

Свого часу О.С. Йоффе звернув увагу на те, що природні властивості речей передбачають можливий спосіб

правового регулювання пов'язаних з ними юридичних відносин (Йоффе, 2003: 130–131). Це вірна думка, але крім природних властивостей будь-якої речі, які виступають первісними, для визначення можливого способу правового регулювання набувають і похідні соціальні властивості, здатні зокрема забезпечувати історико-культурні та інші соціальні потреби. Логічно припустити, що саме ця особливість наявності природних і соціальних властивостей земель в межах певної категорії й покладена в основу змісту ч. 2 ст. 18 ЗК України, згідно якої категорії земель мають особливий правовий режим. Такий висновок, між іншим, повністю узгоджується з наданим С.С. Алексєєвим визначенням правового режиму як порядку правового регулювання, вираженому в багатоманітному комплексі правових засобів, що утворюють особливу спрямованість регулювання (Алексєєв, 1999: 373). При цьому організуючим початком відліку правових режимів різних категорій земель безумовно є напрям використання земель, зумовлений їх властивостями.

Цілком зрозуміло, що для земель сільськогосподарського призначення головною природною властивістю (якісною ознакою) є родючість, земель житлової та громадської забудови – належна усталеність і ландшафт забудованої території, земель водного фонду – придатність для утримання значних обсягів води. Щодо соціальних властивостей, то, наприклад, для земель історико-культурного призначення – це пов'язаність з певними історичними або культурними подіями тощо. При цьому категорійний поділ на момент його введення лише прив'язав масиви земель до історично виниклих видів переважного землекористування і зафіксував це юридично. Разом з тим, віднесення до пев-

ної категорії є досить відносним явищем, що показала практика радянських часів і сучасності. На підставі часто досить міфічних потреб радянського народу родючі землі сільськогосподарського призначення займали водосховища, засаджувалися лісами, забудовувалися. На сьогодні ж «модним» напрямом ігнорування категорійного поділу земель залишилося лише будівництво, у основі якого перебувають бізнесові інтереси та все посилювані урбанізаційні тенденції. Саме перераховані природні та соціальні властивості земель визначають вид землекористування, а тому, в першу чергу, покладаються в основу формування принципу поділу земель за цільовим призначенням, наслідком якого є їх диференціація за певними категоріями.

Однак, на думку А.М. Мірошніченка, існуюча класифікація земель на категорії не охоплює всіх земель. Наприклад, взагалі поза межами існуючої класифікації земель залишаються землі загального користування населених пунктів. При цьому він погоджується з В.І. Андрейцевим щодо відсутності адекватного відображення у легальному поділі земель на категорії земель культового (церковного) фонду, космічного забезпечення, державного матеріального резерву, водно-болотних угідь та торф'яного фонду, родовищ корисних копалин та підвищеної екологічної небезпеки та ін. (Мірошніченко, 2005: 45–46).

Проголошені положення за своїм змістом є достатньо дискусійними. Справа в тому, що за вищезазначеною ознакою природних властивостей, що покладається у основу визначення виду землекористування вказані землі не дотягують до рівня окремих категорій. По-перше, землі культового (церковного) фонду, космічного забезпечення, державного матеріального

резервудуже легко втискуються у розкритикований самим же А.М. Мірошніченком радянський принцип поділу земель за суб'єктом використання (Мірошніченко, 2005: 43). По-друге, формування масивів зазначених земель відбувається по суті в межах категорії земель житлової та громадської забудов, адже для них на передній план виходить така властивість земель, як належна поверхнева усталеність і відповідний ландшафт забудовуваної території. У свою чергу, водно-болотні угіддя є видом земель водного фонду. Торф'яний фонд і родовища корисних копалин взагалі відносяться до надр і набувають стійкого зв'язку з поверхнею у формі відповідного різновиду земель лише на час їх промислової розробки з подальшою рекультивацією. Нарешті, щодо земель загального користування в населених пунктах, то залежно від об'єкта, розташованого на них, ці землі можуть належати до різних категорій земель, зокрема земель житлової та громадської забудови, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та іншого призначення, а також земель водного фонду тощо.

У кінцевому підсумку, категорія земель – це родове поняття, що об'єднує споріднені за спільними однорідними властивостями види земель. При цьому загальною ознакою є розгляд категорії земель як родового поняття (класифікаційного угруповання), тоді як спеціальною – спорідненість земель за спільними властивостями (природними і соціальними).

Але з цього визначення і ознак, що лежать у його основі, існує виключення у вигляді категорії земель, виокремленої в п. «ж» ст. 20 ЗК України, яка об'єднує землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. На жаль, перераховані види

земель не поєднуються у одну спільну категорію, бо характеризуються різними природними властивостями, які визначають вид землекористування. Це той випадок, коли виключення з правила не лише не слугує його підтвердженням, а навпаки порушує логічну основу його встановлення.

Перед нами не що інше, як вищезгаданий поділ земель за суб'єктом використання. Ці землі, які не можна вважати окремою категорією, базуються на землях різних категорій. Наприклад, землі транспорту (залізничного, автомобільного транспорту і дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту) охоплюють землі практично всіх відомих категорій земель. Те ж саме можна сказати й про землі промисловості, зв'язку, енергетики та оборони. Зазначена особливість дає підстави для розгляду всіх зазначених земель лише як різновидів використання земель за функціональним призначенням, не поєднуваних у окрему категорію через різноманітність природних властивостей земель, використовуваних для промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики та оборони, а, отже, різне цільове призначення.

Висновки і перспективи.

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що категорія земель – це родове поняття, що об'єднує споріднені за спільними властивостями види земель. При цьому загальною ознакою є розгляд категорії земель як родового поняття (класифікаційного угруповання), тоді як спеціальною – спорідненість земель за спільними природними і соціальними (історико-культурними та ін.) властивостями.

Виходячи з цього визначення і введених ознак не є власне категорією виокремлена в п. «ж» ст. 20 ЗК України категорія земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Перераховані види земель не поєднуються у одну спільну категорію, бо характеризуються різними природними властивостями, які визначають вид землекористування. Доцільно розглядати зазначені землі лише у контексті різновидів використання земель за функціональним призначенням, не поєднуваних у окрему категорію через різноманітність природних властивостей використовуваних земель.

Разом з тим це початковий перспективний крок у з'ясуванні теоретичних засад формування категорій земель, який потребує його подальшого продовження у земельно-правових дослідженнях, зокрема у сфері класифікації ознак категорії земель.

Список використаних джерел

1. Федотова О.С. Правовий режим земель річкового та морського транспорту України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 16 с.
2. Сидор В.Д. Теоретичні проблеми розвитку земельного законодавства України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2012. 36 с.
3. Сіряченко І.І. Теоретико-прикладне визначення понять «основне цільове призначення земель», «цільове призначення», «функціональне використання», «дозволене використання» земельних ділянок у земельному законодавстві України. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2011. Вип. 4. С. 117–126.

4. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 22.07.2014 р. № 1602-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 41-42. Ст. 2024.
5. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 34. Ст. 1173.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів: Закон України від 07.04.2015 р. № 289-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 25. Ст. 18.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру: Закон України від 09.04.2014 р. № 1193-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 23. Ст. 873.
8. Каракаш І.І. Принципи земельного права. Земельне право: підручник / за ред. М.В. Шульги. Харків: Право, 2013. С. 13–19.
9. Гусев Р.К. Основные принципы земельного права. Земельное право: учебник / под ред. Г.Е. Быстрова, Р.К. Гусева. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. С. 16–19.
10. Кулинич П.Ф. Категорії земель. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 3: К–М. Київ: «Укр. енцикл.», 2001. С. 63–64.
11. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта, 2009. 507 с.
12. Ерофеев Б.В. Земельное право России: Учебник для вузов. 11-е изд., перераб. и доп. Москва: Эксмо, 2009. 486 с.
13. Крассов О.И. Земельное право: Учебник. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юристъ, 2007. 671 с.
14. Мірошніченко А.М. Проблемні правові питання поділу земель на категорії. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2005. № 12 (50). С. 42–51.
15. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1028 с.
16. Кондаков Н.И. Введение в логику. Москва: Наука, 1967. 467 с.
17. 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1028 с.
18. Дзюба Е.В. Субкатегоризация как когнитивный феномен: овощи, фрукты, ягоды, орехи в русском языковом сознании. Вестник Ленинградского государственного университета им. А.С. Пушкина. 2013. № 2. С. 33–45.
19. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
20. Правила обов'язкової сертифікації готельних послуг: Наказ Держстандарту України від 27.01.1999 р. № 37, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.04.1999 р. за № 236/3529. Офіційний вісник України. 1999. № 16. Ст. 143 (втратив чинність).
21. Кодекс Республики Беларусь о земле: Закон Республики Беларусь от 23.07.2008 г. № 425-3. URL: https://kodeksy-by.com/kodeks_rb_o_zemle.htm (дата звернення: 25.10.2020 р.).
22. Севрюкова І. Родові речі (речі, визначені родовими ознаками). Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. Київ: Ін Юре, 2009. С. 741.
23. Победоносцев К.П. Курс гражданского права: В трех томах. Том 3 / Под ред. В.А. Томсинова. Москва: Издательство «Зерцало», 2003. 608 с.
24. Иоффе О.С. Правоотношение по советскому гражданскому праву. Избранные труды: В 4-х т. Т. I. Санкт-Петербург: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. С. 31–186.
25. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. Москва: Статут, 1999. 712 с.

References

1. Fedotova, O.S. (2013). Pravovyi rezhym zemel richkovoho ta morskoho transportu Ukrainy [Legal regime of river and sea transport lands of Ukraine]. Kyiv, 16 (in Ukrainian).
2. Sydor, V.D. (2012). Teoretychni problemy rozvytku zemelnogo zakonodavstva Ukrainy [Theoretical problems of development of land legislation of Ukraine]. Kyiv, 36 (in Ukrainian).
3. Siriachenko, I.I. (2011). Teoretyko-prykladne vyznachennia poniat «osnovne tsilove pryznachennia zemel», «tsilove pryznachennia», «funktsionalne vykorystannia», «dozvolene vykorystannia» zemelnykh dilianok u zemelnomu zakonodavstvi Ukrainy. Visnyk Luhanskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka [Theoretical and applied definition of the concepts «main purpose of land», «purpose», «functional use», «permitted use» of land in the land legislation of Ukraine. Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko], 4: 117–126 (in Ukrainian).
4. Pro osnovni pryntsypy ta vymohy do bezpechnosti ta yakosti kharchovykh produktiv [On the basic principles and requirements for food safety and quality] (2014): Zakon Ukrainy 22.07.2014 № 1602-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 41–42, 2024 (in Ukrainian).
5. Pro derzhavnu dopomohu sub'iektam hospodariuvannia [About state aid to business entities] (2014): Zakon Ukrainy 01.07.2014 № 1555-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 34, 1173 (in Ukrainian).
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zakhystu prav investoriv [About modification of some legislative acts of Ukraine concerning protection of the rights of investors] (2015): Zakon Ukrainy 07.04.2015 № 289-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 25, 18 (in Ukrainian).
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo skorchennia kilkosti dokumentiv dozvilnogo kharakteru [On amendments to some legislative acts of Ukraine to reduce the number of permit documents] (2014): Zakon Ukrainy 09.04.2014 № 1193-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady, 23, 873 (in Ukrainian).
8. Karakash, I.I. (2013). Pryntsypy zemelnogo prava. Zemelne pravo [Principles of land law. Land law] / za red. M.V. Shulhy. Kharkiv: Pravo, 13–19 (in Ukrainian).
9. Husev, R.K. (2006). Osnovnye pryntsypy zemelnogo prava. Zemelnoe pravo [Basic principles of land law. Land law] / pod red. H.E. Bystrova, R.K. Huseva. Moskva: TK Velby, Yzd-vo Prospekt, 16–19 (in Russian).
10. Kulynych, P.F. (2001). Katehorii zemel. Yurydychna entsyklopediia [Land categories. Legal encyclopedia] / Redkol.: Yu.S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in. T. 3: K–M. Kyiv: «Ukr. entsykl.», 63–64 (in Ukrainian).
11. Miroshnichenko, A.M. & Marusenko, R.I. (2009). Naukovo-praktychnyi komentar Zemelnogo kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Land Code of Ukraine]. 2-he vyd., pererob. i dopov. Kyiv: Alerta, 507 (in Ukrainian).
12. Erofeev, B.V. (2009). Zemelnoe pravo Rossyy [Land law of Russia]. Moskva: Eksmo, 486 (in Russian).
13. Krassov, O.Y. (2007). Zemelnoe pravo [Land law]. Moskva: Yuryst, 671 (in Russian).
14. Miroshnichenko, A.M. (2005). Problemni pravovi pytannia podilu zemel na katehorii. Biuletен Ministerstva yustytzii Ukrainy [Problematic legal issues of land division into categories. Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine], 12 (50): 42–51 (in Ukrainian).
15. Slovnyk inshomovnykh sliv: 23 000 sliv ta terminolohichnykh slovospoluchen [Dictionary of foreign words: 23,000 words and terminological phrases] (2000) / Uklad. L.O. Pustovita in. Kyiv: Dovira, 1028 (in Ukrainian).
16. Kondakov, N.Y. (1967). Vvedeniye v lohyku [Introduction to logic]. Moskva: Nauka, 467 (in Russian).
17. 23 000 sliv ta terminolohichnykh slovospoluchen [23,000 words and terminological

- phrases] (2000) / Uklad. L.O. Pustovit ta in. Kyiv: Dovira, 1028 (in Ukrainian).
18. Dziuba, E.V. (2013). Subkatehoryzatsiya kak kohnytyvnyi fenomen: ovoshchy, frukty, yahody, orekhy v russkom yazykovom soznannyi. Vestnyk Leningradskoho hosudarstvennoho unyversyteta ym. A.S. Pushkina [Subcategorization as a cognitive phenomenon: vegetables, fruits, berries, nuts in the Russian linguistic consciousness. Bulletin of the Leningrad State University. A.S. Pushkin], 2: 33–45 (in Russian).
19. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (2004) / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: VTF «Perun», 1440 (in Ukrainian).
20. Pravyla oboviazkovoï sertyfikatsii hotelnykh posluh [Rules for mandatory certification of hotel services] (1999): Nakaz Derzhstandartu Ukrainy 27.01.1999 № 37. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, 16, 143 (in Ukrainian).
21. Kodeks Respublyky Belarus o zemle [Land Code of the Republic of Belarus] (2008): Zakon Respublyky Belarus 23.07.2008 № 425-Z. Available at: https://kodeksy-by.com/kodeks_rb_o_zemle.htm (in Russian).
22. Sevriukova, I. (2009). Rodovi rechi (rechi, vyznachenі rodovymy oznakamy). Entsyklopediia tsyvilnoho prava Ukrainy [Generic things (things defined by generic features). Encyclopedia of Civil Law of Ukraine] / In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy; vidp. red. Ya.M. Shevchenko. Kyiv: In Yure, 741 (in Ukrainian).
23. Pobedonostsev, K.P.(2003). Kurs hrazhdanskoho prava [Civil law course]: V trekh tomakh. Tom 3 / Pod red. V.A. Tomsynova. Moskva: Yzdatelstvo «Zertsalo», 608 (in Russian).
24. Yoffe, O.S. (2003). Pravootnoshenye po sovetskomu hrazhdanskomu pravu. Yzbrannyye trudy [Legal relationship under Soviet civil law. Selected Works]: V 4-kh t. T. I. Sankt-Peterburh: Yzdatelstvo «Iurydycheskyi tsentr Press», 31–186 (in Russian).
25. Alekseev, S.S. (1999). Pravo: azbuka – teoriya – fylosofiya: opyt kompleksnoho yssledovaniya [Law: ABC – Theory – Philosophy: The Experience of Comprehensive Research]. Moskva: Statut, 712 (in Russian).

V.M. Yermolenko (2020). THE CONCEPT OF «CATEGORY OF LAND» IN THE CONCENT OF MODERN LEGAL UNDERSTANDING.

Law. Human. Environment, 11(4): 6-14. <https://doi.org/10.31548/law2020.04.001>.

Summary. The article is devoted to the insufficiently studied in the theory of land law the issue of land division into categories, in particular the disclosure of the content of the concept of land category and its qualifications, which underlie such division, and which distinguish categories from each other. There is disagreement with the inconsistent and insufficiently substantiated proposals of some scientists to abandon the categories of land as a post-Soviet remnant of the application of the principle of land use for its intended purpose. It is stated that the refusal to divide land into categories at the current stage of development of land relations will require the simultaneous replacement of all land legislation. It is noted that the concept of “category” in various guises is used in more than four hundred laws of Ukraine. Lexical and legal interpretation of the concept of «category» made it possible to bring its features with their further differentiation into general and special. On the basis of a special feature of land properties (natural and social), a conclusion was made about the inconsistency of the category of lands of industry, transport, communications, energy and defence enshrined in the Land Code of Ukraine with the concept of land category.

Keywords: category of lands, division of lands into categories, purpose of lands, signs of the category of lands, land legislation